

VISIE

EXTRA EDITIE VOOR LEDEN VAN HET ACV

De vraag van 10 miljoen
**Kan iemand
te rijk zijn?**

De index
Eén jaar na de
doemberichten

1 werknemer
op de 2 loopt
kankerrisico

Factcheck: 9 op de 10
OV-gebruikers heeft
geen alternatief

West-Vlaanderen
Constructief overleg in
kunststoffensector

Voilà

Dit is laatste keer dat ik als ACV-voorzitter een openingswoord mag schrijven voor Visie. Vanaf januari neemt Ann Vermorgen de fakkel over. Dit is dus de laatste keer dat ik me rechtstreeks tot u, waarde lezer van Visie, kan richten. Ik heb het snel even nagerekend: meer dan 200 keer heb ik Visie mogen openen met mijn schrijfsels. En dat was altijd een genoegen. Want het was een moment van 'bezinning'. Een moment om de waan van de dag achter te laten. Om te focussen op de kern van de zaken. Kort, bondig en hopelijk ook heel vaak duidelijk en begrijpelijk.

Toen ik werk zocht begin jaren 1980 kon ik beginnen in een vishandel. En in een verzekeringskantoor. En ook bij het ACV. Meer dan 40 jaar later heb ik geen gram spijt dat ik toen koos voor het ACV. Integendeel. Het geeft me nog altijd

voldoening om me, samen met alle collega's en 60.000 afgevaardigden, te kunnen inzetten voor de belangen en het welzijn van de 'gewone mensen'. In die belangenverdediging speelt communicatie een heel belangrijke rol. En is Visie een rustpunt. In Visie gaat het niet om het luidst te roepen. Maar wel om het leven en de verzuchtingen van gewone mensen. Hier gaat het erover hoe we het lot van werkende mensen echt kunnen verbeteren. Over hoe we uw sociale zekerheid kunnen beschermen. Over nieuwe ideeën voor een warmere en betere samenleving. Ook over wat we hebben kunnen bereiken voor u. Allemaal dingen die in andere media, op papier of op het scherm, nog nauwelijks aan bod komen. Gebevecht en gehijg, dat verkoopt waarschijnlijk beter.

Daarom hoop ik dat mijn opvolger nog heel vaak Visie mag openen. Dat het ACV u via Visie kan

blijven boeien en informeren, op papier en online. Want ons werk voor een betere en eerlijkere wereld is al een aardig eind opgeschoten, doch verre van klaar. Maar mensen samen, die komen er wel. Zeker als ze goed geïnformeerd zijn.

Dat wou ik nu nog vertellen, deze laatste keer. Samen met een groot woord van dank aan iedereen die al die jaren mee Visie heeft gemaakt. En natuurlijk aan iedereen die me al die jaren heeft willen lezen.

Ik wens u het allerbeste, waarde Visielezer. Niet alleen in 2024, maar in alle jaren die nog volgen. ■

Een dankbare voorzitter van het ACV, Marc Leemans

REGERINGSVOORSTEL

Vanaf 2024 belastingen op fietsvergoeding

Premier De Croo (Open Vld) en zijn regeringsploeg beslisten onlangs dat wie met de fiets naar het werk pendelt, daar voortaan tot 0,35 euro per kilometer vrij van sociale en fiscale bijdragen voor kan ontvangen. Belangrijk, want sinds mei heeft iedereen die in de privésector werkt recht op een fietsvergoeding.

Maar er zit een adder onder het gras. Want de regering wil ook meteen een limiet op wat je jaarlijks onbelast en vrij van socialezekerheidsbijdragen bij elkaar kunt trappen: 2.500 euro. Daar wordt eerstdaags over gestemd.

'Onbegrijpelijk', reageert Koen Repriels, mobiliteitsexpert bij het ACV. 'In de praktijk betekent dat wie voltijds werkt nog maximaal 17 kilometer (enkel traject) aan (para)

fiscaal vrijgestelde fietsvergoeding kan krijgen. Elektrische fietsen en speedpedelecs vormen ondertussen voor veel mensen een volwaardig alternatief voor de auto, zeker voor wie werkt in een regio met amper openbaar vervoer, zoals bijvoorbeeld industrie- of havengebieden. Door de fietsafstand nu te beperken, ontmoedig je die alternatieven, en negeer je bovendien de grote groep die erover denkt om over te schakelen.'

Bovendien bezorgt het plafond werkgevers of sociale secretariaten alleen meer administratie. 'Maar fundamenteel is er de kritiek dat de fietsvergoeding zo de enige vergoeding voor het woon-werkverkeer wordt waarop we boven een bepaald plafond socialezekerheidsbijdragen moeten betalen', zegt Repriels. ■

ONDERZOEK

Verschillen op basis van migratieachtergrond verkleinen

Vlamingen staan positiever tegenover mensen met een andere herkomst of religie dan vijf jaar geleden. Meer dan driekwart van de mensen met Marokkaanse, Turkse, Congolese en Afghaanse herkomst voelt zich ook thuis in België. Dat blijkt uit de bevraging van de Vlaamse regering over 'Samenleven in diversiteit'.

Uit eerder onderzoek, de jaarlijkse barometer Samenleven, blijkt dat de derde generatie van mensen met buitenlandse herkomst het beter doet dan haar voorgangers op vlak van werk, inkomen en kennis van het Nederlands. Zo komen ze volgens de onderzoekers in de buurt van Belgen zonder buitenlandse herkomst. ■

Redactieadres Visie, PB 20, 1031 Brussel - e-mail: info@visieredactie.be - Lezersbrieven lezers@visieredactie.be - Abonnementen hilde.ceulemans@acv-csc.be - 02 244 32 81 - Verantwoordelijke uitgever Bart Vannetelbosch - Redactie Simon Bellens, Lies Van der Auwera, Nils De Neubourg, Dominic Zehnder, Djoerven Ariën, Lieven Bax, Sim Geerts, Tinne Van Woensel, Rooni Theeboom, David Vanbellinghen - Hoofdredactie An-Sofie Bessemans, Wim Troch - Vormgeving Gevaert Graphics - Druk Goldset Printing Partners - Visie verschijnt tweewekelijks en is inbegrepen in het lidmaatschap van ACV bouw - industrie & energie, ACV-CSC META, ACV-Transcom en ACV Voeding en Diensten

Een jaar na de doemscenario's: de index blijkt een zegen voor onze economie

Vorig jaar rond deze tijd werden allerlei doemscenario's afgekondigd. De indexering van de lonen op 1 januari zou een fatale kettingreactie voor onze economie in gang zetten. Wat is nu het effect geweest?

→ Tekst Dominic Zehnder → Foto ID/Patrick De Roo

Al ruim 100 jaar zorgt de automatische loonindexering er in ons land voor dat de uitkeringen en lonen de stijgende kosten volgen. Maar dat systeem is geen lang leven meer beschoren, als het afhangt van het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO). Zij eisen in hun verkiezingsmemorandum dat de indexering tegen 2030 afgeschaft wordt, omdat onze economie volgens hen anders afstevent op een crash. Ook verschillende politieke partijen – met N-VA op kop – en het Internationaal Munt Fonds (IMF) hebben in het verleden de automatische loonindexering resoluut naar de prullenmand verwezen.

'Als we niets doen, is België tegen 2024-2025 de zieke man van Europa', zei VBO-voorzitter Pieter Timmermans vorig jaar in een gesprek met De Standaard naar aanleiding van de hoge inflatie. Voorspellingen van ING België ontcrach-

ten dat nu. Voor volgend jaar verwachten zij een dubbel zo grote groei als in de rest van Europa. In datzelfde gesprek opperde Timmermans dat we beter een voorbeeld zouden nemen aan Luxemburg, waar ze een tijdelijke stop op de indexering gezet hebben om de sterk stijgende loonkosten te matigen, die met vertraging weer goedge maakt wordt de komende jaren. Het resultaat? De economie is in Luxemburg dit jaar met 0,6 procent gekrompen.

Economische groei dankzij indexering

Na decennia van kritiek oogst de indexering nu meer en meer bijval uit onverwachte hoeken. Peter Vanden Houte, hoofdeconoom bij ING België, zei recent in Gazet van Antwerpen dat onze economische groei te danken is aan de automatische loonindexering. Waar de gemiddelde groei in de Eurozone op 0,5 procent lag, doet ons land het volgens de berekeningen van ING bijna drie keer beter, met een groei van 1,4 procent.

'Het is opvallend dat een hoofdeconoom van een grootbank de loftrampet steekt over de automatische loonindexering. Maar het is geen verrassing wanneer je naar de feiten kijkt', stelt Hielke Van Doorslaer, politiek econoom aan de

Universiteit Gent en onderzoeker bij Denktank Minerva. 'Binnen de context van de snel gestegen levensduur, kun je moeilijk ontkennen dat onze aanpak een van de beste bleek. Het consumentenvertrouwen is op peil gebleven, mensen blijven op café en restaurant gaan, en ook de winkels krijgen nog steeds klanten over de vloer.'

Professor economie Paul De Grauwe (London School of Economics) is het daarmee eens. De aanvallen op de index verbazen hem allermint. 'Al 50 jaar hoor ik de werkgeversorganisaties steeds weer datzelfde riedeltje verkondigen. Maar dat de indexering schadelijk zou zijn voor onze economie steunt op niets. Wat het VBO eigenlijk wil maar niet durft te zeggen, is dat ze hun winstmarges willen verhogen op kap van de werknemers. Ik denk dat de indexering voldoende haar nut bewezen heeft als stabiliserende kracht. Wanneer je naar de harde feiten – de cijfers – kijkt, dan zie je dat België het de afgelopen periode helemaal niet slecht deed.'

België gidsland

Tegenstanders halen vaak de concurrentiekracht aan als een van de argumenten tegen een automatische loonindexering.

Zij waarschuwen dat onze banen naar de buurlanden gaan. Maar voorlopig blijft de vraag naar werkrachten in België ongekend hoog en de werkloosheid op een historisch laagtepunt. De Grauwe vreest niet voor een verlies aan concurrentiekracht: 'In de landen zonder indexering zagen we effectief dat bedrijven hun winstmarge verhoogden, terwijl de winstmarges bij ons gelijk bleven. Het is dus niet zo dat de bedrijven bij ons concurrentiekracht verloren door de indexering. Intussen zie je rondom ons overal de strijd woeden om de lonen te verhogen, dus de inhaalbeweging is ingezet, waardoor ook de lonen in onze buurlanden stilaan stijgen en het verschil in winstmarges weer wordt weggewerkt.'

Van Doorslaer ziet daarom heil in een Europese aanpak. 'Heel wat landen kijken intussen naar België als gidsland. Wij kennen veel meer stabiliteit en minder sociale onrust dankzij de indexering. Ook de Europese Centrale Bank erkende intussen dat het loonaandeel niet verantwoordelijk is voor de grote prijsstijgingen, maar dat de overdreven winsthonger van bedrijven veel gevaarlijker is voor de economie. In plaats van zich te roeren om de index af te schaffen, zou het VBO beter een medestander worden om de index ook in andere landen aan te prijzen.'

Waar onze overheid volgens De Grauwe wel beter komaf mee maakt, is de loonnormwet. 'Die is achterhaald. Het heeft geen zin om eenzelfde maximale groeिनorm voor de lonen op te leggen aan alle sectoren. Onze economie is enorm divers. In sectoren die het goed doen en waar bedrijven hoge winsten maken, moet er zeker ruimte zijn om te onderhandelen. Dat er daarvoor een onderhandelingsmarge wordt opgelegd, is niet langer te verdedigen.' ■

Sinds de hervorming van de re-integratietrajecten voor langdurig zieke werknemers een jaar geleden, is het aantal opgestarte trajecten zeer sterk gedaald. Dat bevestigt de vermoedens dat de trajecten in het verleden vooral als ontslagmachine dienden. 'Als men de integratie van langdurig zieke werknemers echt wil verbeteren, moeten de oorzaken van ziekmakend werk aangepakt worden.'

→ Tekst Dominic Zehnder → Foto ID/Katrijn Van Giel

Re-integratie langdurig zieken: 'eerst en vooral ziekmakend werk aanpakken'

Een recent rapport van het Rekenhof is vernietigend voor de re-integratietrajecten. Die werden door werkgevers in een groot aantal gevallen niet gebruikt om langdurig zieke werknemers weer op een duurzame manier aan de slag te helpen, maar dienden vooral als goedkope ontslagmachine. Wie zo'n traject doorliep, kon tot vorig jaar namelijk makkelijker ontslagen worden wegens zogenaamde medische overmacht. Een bedrijf moest in dat geval geen ontslagvergoeding betalen.

De hervorming van vorig jaar sloot die poort. De re-integratietrajecten en het ontslag wegens medische overmacht werden van elkaar losgekoppeld. Nieuwe cijfers tonen intussen de omvang van het oneigenlijk gebruik van de re-integratietrajecten. Een jaar geleden liepen nog 10.835 re-integratietrajecten om langdurig zieke werknemers weer aan de slag te helpen, nu blijft daar nog ongeveer een vijfde over. 'Tegelijk zien we dat de rechtstreekse

procedure voor contractbeëindiging wegens medische overmacht vertienvoudigde, van 609 in 2022 naar ruim 6.000 nu. Dat is verontrustend. Het roept heel veel vragen op over arbeidskwaliteit, de effectiviteit van het preventiebeleid, en de inspanningen en effectieve mogelijkheden om te komen tot re-integratie', verklaart ACV-expert welzijn op het werk Maarten Hermans.

'Daarmee blijft een van de voornaamste conclusies van het Rekenhof overeind: het aantal succesvolle re-integratietrajecten is onvoldoende in het licht van het huidige aantal langdurige zieken. De cijfers maken duidelijk dat zolang ziekmakend werk niet wordt aangepakt, het individueel re-integratiebeleid een weinig effectieve maatregel vormt. Eerst moeten de aan werk gerelateerde oorzaken aangepakt worden, zoals werkdruk en risicofactoren waaronder het tillen van zware lasten en repetitieve handelingen', besluit Hermans. ■

Veel handwerkers kampen met spier- en skeletaandoeningen waardoor ze langdurig ziek worden.

'Ik was soms tot drie uur onderweg, tegen een schamele kilometervergoeding'

Slechte bereikbaarheid of te lange reistijden: woon-werkverkeer is een heet hangijzer, zo bleek ook op het recente congres van ACVBIE in Houffalize. Verplaatsingen duren steeds langer en almaar meer mensen geven daarom hun geliefde baan op. 'Ik zag mijn kinderen nooit.'

→ Tekst **Lies Van der Auwera** → Foto's **Maarten De Bouw, ID/Patrick De Roo**

Als schoolverlater ben ik meteen in de bouw gestart. Tot ik na vijftien jaar een vacature bij de gemeente zag', vertelt schrijnwerker Dennis Meeus (35). Zijn verhaal legt een pijnpunt bloot, waardoor tal van werknemers in de bouwsector afhaken. 'Ik deed mijn werk enorm graag, maar de lange reistijden werden me te veel. Op de duur zat ik 's morgens om kwart voor vijf al in het busje. Vanuit de Kempen reden we naar Antwerpen, Brussel, zelfs naar Knokke. Zo zat ik bijna een halve werkdag in de bestelwagen. Mijn kinderen zag ik amper.'

In plaats van drie uur in een busje rijdt Dennis vandaag drie kilometer met de fiets. 'Ik verdien nu minder, maar heb weer tijd voor mijn gezin.'

Kerktoeren

Tijd zou de grootste oorzaak van de huidige uitstroom in de bouwsector zijn, klinkt het bij Patrick Vandenberghe, voorzitter ACVBIE. 'Als we willen dat mensen blijven kiezen voor de bouw, moet dit anders.' In de huidige regeling rond woon-werkverkeer krijgen de werknemers een vergoeding voor het aantal afgelegde

kilometers. Maar de tijd op de baan kan buitensporig oplopen. 'Bedrijven kiezen ervoor om over het hele land te werken, in plaats van onder de kerktoeren. Daardoor zien we werknemers uit Hasselt aan de kust, of andersom. Ze moeten steeds vroeger vertrekken, terwijl ze daar niet voor betaald worden. De impact op het gezinsleven is groot, waardoor werknemers massaal afhaken.'

Falende bereikbaarheid

Het tijdsegment in het woon-werkdiscours ontbreekt vandaag volkomen, hoewel de roep vanop de werkvloer om dat aan te pakken almaar luider klinkt. Ook stijgende parkeerkosten en slechte bereikbaarheid spelen mee in het debat. 'Een belangrijk strijdpunt voor alle sectoren', aldus Vandenberghe. 'Wie betaalt voor vervoerskosten, zoals openbaar vervoer of parkeerkosten aan

stations bijvoorbeeld, moet die volledig terugkrijgen. Dat is vandaag nog niet overall het geval. Daarnaast moet er weer meer collectief vervoer in grote industriezones komen en dringen we aan op investeringen in openbaar vervoer. Want iedereen moet vlot op het werk geraken.'

Helaas haalt het nieuwe plan rond basisbereikbaarheid van De Lijn die doelstelling net onderuit. Zo zien werknemers bij maatwerkbedrijf Lidwina in Mol vanaf 2024 hun bus in rook opgaan. 'Nu heb ik een rechtstreekse busverbinding', vertelt maatwerker Linda (39), 'maar vanaf 5 januari kan dat niet meer. Met de nieuwe regeling zou ik zelfs drie keer moeten overstappen en veel langer onderweg zijn. Dat geeft me veel stress.'

Linda is lang niet de enige in zo'n geval. 'Door wijzigende reisschema's of geschrapte bushaltes raken veel werkne-

mers niet meer op het werk', verzucht ACVBIE-secretaris Paul Nuyts. 'Sommige werknemers zijn niet zo mobiel, sommigen zijn slechtziend of slecht ter been. Dat besparingen net zulke kwetsbare groepen extra hard treffen, is wrang.'

De impact van mobiliteitsproblemen op werknemers valt niet te onderschatten. 'Minder tijdverlies voor vervoer betekent een enorme winst in levenskwaliteit. Daarbij moet beter worden nagedacht over hoe werk te organiseren, zoals door meer lokaal te werken en een ploeg uit Limburg niet naar West-Vlaanderen te sturen en andersom. Zo zijn er nog meer *quick wins* mogelijk, en die hoeven niet altijd kostenverhogend te zijn', besluit Vandenberghe. ■

'Mee zorgen voor minder CO₂-uitstoot'

Patrick Vandenberghe, voorzitter ACVBIE

'Duurzaamheid is dé grote toekomstuitdaging', stelt Patrick Vandenberghe, voorzitter van ACV bouw – industrie & energie. 'Op ons congres, dat van 30 november tot 2 december plaatsvond in Houffalize, stond dit thema dan ook centraal. We willen duurzaamheid vertalen naar meerdere domeinen, zowel op vlak van organisatie en besluitvorming als in sociaal overleg. Daarbij hebben we ook extra oog voor jongeren en kmo's.'

'Daarnaast zetten we sterk in op duurzame arbeid. Nieuwe productietechnieken, maar ook AI komt razendsnel op ons af en daar moet de vakbond antwoorden op bieden. Ook op vlak van klimaat willen we een voortrekkersrol spelen, en tegelijk onze jobs en vaardigheden behouden.'

'Duurzaamheid betekent ook: mee zorgen voor minder CO₂-uitstoot. Bedrijven kunnen hier een sleutelrol in spelen. Syndicaal, want bedrijven die investeren in klimaatneutraliteit, zullen overleven. Vervuilende industrie is passé.' ■

BOLCKMANS: COMPENSATIE VOOR VELE KILOMETERS

'Een extra dag verlof per 3.500 afgelegde kilometers'

ACV-afgevaardigde John Meyvis (51) en zijn collega's wisten een unieke overeenkomst te sluiten met hun werkgever, bouwbedrijf Bolckmans. Voortaan krijgen de werknemers per 3.500 afgelegde kilometers een dag verlof. 'En dat is uniek in onze sector', vertelt ploegbaas (montage staalbouw) John. 'Algemeen geldt de regel dat je pas een verlofdag krijgt na 30.000 kilometer. Maar onze werkgever heeft geluisterd naar de noden op de werkvloer. Vandaag zien we al zoveel vakmensen afhaken. Met zo'n maatregel kun je je volk net houden in je bedrijf.'

DEMOCO: SCHAFT DOORBETAALD

'Een half uur minder werken als we de ring van Antwerpen of Brussel passeren'

Ook bij Limburgs bouwbedrijf Democo kwamen werkgever en werknemers tot een akkoord. Ploegbaas en ACV-afgevaardigde Tom Van den Bergh (48): 'De meeste arbeiders bij ons zijn Limburgers. Sinds twee jaar mogen we, zodra we de ring van Antwerpen of Brussel passeren, een half uur vroeger stoppen. De schaft wordt dan eigenlijk doorbetaald. Die maatregel is vrij uitzonderlijk in onze sector.'

Klare taal. Tot je dienst

ZIEKTE NIEUWE REGELS VAN KRACHT

Wat als ik ziek word tijdens mijn verlof?

Wie tot nu toe ziek werd op een vakantiedag, had doorgaans geen recht om die later op te nemen. Daar komt vanaf 1 januari 2024 verandering in. Voortaan kun je je wettelijke vakantiedagen recupereren als je tijdens je verlof ziek wordt. Dat komt omdat elke werknemer in de EU recht heeft op minstens vier weken vakantie per jaar. Wie ziek is, kan niet ten volle gebruikmaken van zijn vakantie. Daarom heb je als werknemer het recht om ziektedagen tijdens je verlof op een later moment weer op te nemen. Ook wie gedurende lange tijd arbeidsongeschikt is, mag zijn recht op vier weken vakantie niet kwijtspelen.

Wie ziek is op een vakantiedag, moet de werkgever onmiddellijk op de hoogte brengen en zijn verblijfsadres doorgeven, wanneer je op dat moment niet thuis bent. Het is ook verplicht om een doktersattest in te dienen, ongeacht de duur van de ziekte. Om het je gemakkelijk te maken wanneer je op reis bent, heeft het ACV modeldocumenten in verschillende talen opgesteld. Je kunt ook vragen om de vakantiedagen onmiddellijk aansluitend op je geplande vakantie op te nemen, maar je werkgever is niet verplicht om dat toe te staan.

Naast deze mogelijkheid zullen vanaf volgend jaar ook bijkomende regels gelden wanneer je als werknemer je vakantiedagen tijdens het vakantiejaar niet kon opnemen door arbeidsongeschiktheid, ongevallen, arbeidsongevallen, beroepsziekte, moederschapsrust, vaderschapsverlof, geboorteverlof en adoptieverlof. Indien nodig kunnen de niet-opgenomen dagen wettelijke vakantie tot twee jaar na het vakantiejaar worden overgedragen. Het vakantiegeld dat voor deze niet-overgedragen vakantiedagen verschuldigd is, wordt wel al uitbetaald in de maand december van het lopende vakantiejaar of voor de arbeiders via hun vakantiekas in de loop van de maanden mei-juni van het volgende vakantiejaar. Dat betekent dat je geen loon ontvangt op het moment waarop je de vakantie inhaalt, omdat dit al uitbetaald werd. ■

~ [Vanaf januari vind je alle info op hetacv.be/vakantie](https://www.hetacv.be/vakantie)

ACV VANAF 1 JANUARI

Indexering ledenbijdrage

De ledenbijdrage van het ACV wordt voor een aantal leden op 1 januari geïndexeerd. Dat is helaas nodig om te kunnen blijven opkomen voor veilige werkomstandigheden, een goed loon en behoud van de index, een leefbare combinatie tussen werk en vrije tijd én betere pensioenen en uitkeringen. Om de service aan onze leden te verbeteren investeren we daarnaast in een beter bereikbare dienstverlening en nog meer op maat gesneden advies en bijstand: een digitaal loket via www.mijnacv.be, dienstverlening op afspraak (www.afspraakacv.be), individuele loopbaanbegeleiding, juridisch advies enz. ■

~ [hetacv.be/lidmaatschap/bijdragen-en-premies](https://www.hetacv.be/lidmaatschap/bijdragen-en-premies)

FEITEN

Het verhaal van Volvo Car Gent begint in 1965. De eerste Volvo die hier werd geproduceerd was de Amazon, een van de eerste auto's met driepunts veiligheidsgordels. Vandaag is het de grootste industriële werkgever van Vlaanderen. 7.000 medewerkers met 63 verschillende nationaliteiten bouwen jaarlijks bijna 200.000 wagens.

Made in. Belgium

Auto's van Volvo Car Gent

De Volvo, een begrip is het in Gent. De autofabriek in de haven is een indrukwekkend complex, waar we zonder gids meteen zouden verdwalen. In 2025 zal hier een derde volledig elektrisch model gebouwd worden. Dat goede nieuws laat zich voelen op de werkvloer.

~ Tekst **Djorven Ariën**

~ Foto **Wouter Van Vooren**

JURGEN BEKAERT (49), teambegeleider

'Het leuke aan Volvo is de vriendschap tussen collega's. Het is een fantastisch gevoel als je merkt dat iedereen zich inzet. Onze vestiging staat bekend voor de kwaliteit en flexibiliteit binnen de groep. Daar plukken we nu de vruchten van. Het nieuwe elektrisch model zorgt voor werkzekerheid. Ik hoor al dertig jaar dat we het risico lopen op sluiting, maar tot op vandaag blijven er nieuwe modellen binnenkomen. Ik wil me graag opnieuw kandidaat stellen voor de sociale verkiezingen omdat ik mensen wil helpen. Soms hebben anderstaligen bijvoorbeeld moeite met papierwerk of kennen collega's niet al hun voordelen.'

FREDDY COSIJNS (58), supervisie controlekamer spuitfabriek

'Hier passeren meer dan 400 wagens per shift van acht uur. Ik moet het hele productieproces in goede banen leiden. Het is een grote verantwoordelijkheid die wel wat stress met zich meebrengt, maar daar leer je mee omgaan. Bij de lakkleuren zie je de trends passeren. Wit is een tijdje populair geweest, maar dat is ondertussen voorbij. Vroeger noemden we het ook een crisiskleur, omdat het de goedkoopste was. Mijn favoriete kleur is zwart. Ik ben niet de enige die die kleur tijdloos vindt, want het is onze populairste kleur.'

ANKE VAN DE VYVER (27), productiemedewerker

'Ik werk in de eindassemblage waar ik onder andere de gordelglijders monteert. Bij andere auto's ga ik altijd meteen controleren of die onderdelen goed geïnstalleerd zijn. Dat is echt beroepsmisvorming (lacht). Ik ben trots als ik een Volvo zie rijden en rijd er zelf ook heel graag mee. De kans is groot dat ik aan mijn eigen wagen mee heb gebouwd. Ik kreeg het vakbondswerk van thuis uit mee. We proberen de situatie van collega's te verbeteren. Zo werkten we mee aan een nieuwe vakantie-regeling waarbij jonge ouders voorrang krijgen om verlof te kiezen.'

1. FOTO-EXPO HEMEL EN AARDE BEWEGEN

Na een lang verblijf in Parijs keerde fotografe Myriam Rispens terug naar België en raakte ze gefascineerd door het dorpsleven en zijn tradities. Dertien jaar trok ze met haar camera van Hoksem naar Turnhout, van Bollebeek naar Wever, van Eizer naar Ath langs processies en dorpsaltaartjes. Haar beelden gaan van voorbereiding tot verering, met veel tederheid voor wie het erfgoed in stand houdt. ■

~ Nog tot 17 maart in **PARCUM, Leuven**.
Gratis met de museumpas.
parcum.be

3. Uitstap kerst aan de kust

Dwalen tussen de naalden

Tijdens de kerstvakantie kun je op het strand van Mariakerke dwalen tussen maar liefst duizend kerstbomen. Het labirint is gratis en rolstoeltoegankelijk. In Oostende kun je ook gratis een bezoek brengen aan het huis van de Kerstman en je vergapen aan de 180 meter lange lichttunnel. Dagelijks zijn er twee verschillende lichtshows op muziek, waarvan één show gewijd is aan de overleden zanger Arno. ■

~ Van zondag 24 december tot en met zondag 7 januari.
kerstmarktaanzee.be

Breintrein

		9				1
4	1			2		
3	8			6		
					1	
	4		1	5	3	2
	6	8			7	9
		2		4		9
					6	
8			2	9		

2. Stille kortfilms

Eenzaam met muziek

Eenzaamheid is de rode draad door 'Behind me I cast all my scares', zeven stille kortfilms, waarbij Cinemaximiliaan ook in livemuziek voorziet. Westerse en Oosterse instrumenten zorgen voor een unieke interpretatie bij de zwart-wit-films.

~ Zondag 28 januari, 19 uur in de AB, Brussel. abconcerts.be

Factcheck.

90 procent van de reizigers op openbaar vervoer heeft geen alternatief

Uit onderzoek blijkt inderdaad dat ruim negen op de tien reizigers van het openbaar vervoer geen auto ter beschikking had op het moment van hun verplaatsing. Bovendien behoort ook nog eens 44 procent van de reizigers van De Lijn tot een kwetsbare groep. En toch zullen binnenkort 3.000 haltes verdwijnen.

Er vloeiende al heel wat inkt over het nieuwe net van De Lijn. Vanaf 6 januari zullen 3.000 haltes niet langer bediend worden. Een op de zes haltes verdwijnt. Stilaan ontdekken reizigers wat voor hen de concrete impact zal zijn. Sommige scholieren geraken met de bus niet langer op tijd op school, en wie nog hoopt om 's avonds of in het weekend met de bus naar voetbal in de Ghelamco Arena te gaan kijken, is eraan voor de moeite. In Lochristi organiseerde een 80-jarige vrouw zelfs een stille mars om de halte aan het crematorium terug te brengen, zodat mensen toch nog een laatste groet kunnen brengen een dierbare overledene.

Kortom, het snoeien in de dienstverlening van De Lijn treft heel veel mensen, niet het minst de kwetsbaarsten. Althans, dat is wat Vlaams Parlements lid Sofie

Mertens (CD&V) onlangs stelde in Het Nieuwsblad. '44 procent van de vaste klanten van De Lijn behoort tot een kwetsbare groep', liet ze optekenen. Of nog krasser: '90 procent van de volwassenen die het openbaar vervoer gebruiken hebben gewoonweg geen alternatief.' Twee opvallende stellingen, die een kern van waarheid in zich blijken te dragen.

Eva Van Eenoo onderzoekt aan het Cosmopolis Centrum voor Stadsonderzoek (VUB) de autoafhankelijkheid in Vlaanderen. Uit een van haar analyses van ons verplaatsingsgedrag blijkt inderdaad dat 93 procent van de volwassenen die een verplaatsing maakten met het openbaar vervoer geen auto ter beschikking had op het moment van de verplaatsing. 'Dat betekent niet per se dat al die mensen geen auto hebben, maar wel dat die niet beschikbaar

was', verduidelijkt de onderzoeker nog.

De andere stelling, dat 44 procent van de vaste klanten van De Lijn tot een kwetsbare groep behoort, blijkt ook te kloppen na het samenleggen van enkele gegevens. Want uit een parlementaire vraag van Mertens aan bevoegd minister Lydia Peeters (Open VLD) blijkt dat vorig jaar 246.509 abonnementen van De Lijn afgeleverd werden aan personen met een handicap. 143.394 mensen met een verhoogde tegemoetkoming kochten datzelfde jaar een abonnement aan een verlaagde prijs. Op een totaal van 639.504 betaalde abonnementen en 246.509 gratis abonnementen voor personen met een handicap, kunnen we inderdaad stellen dat 44 procent van de vaste klanten van De Lijn binnen een kwetsbare categorie vallen. ■

We vragen het aan.

Marte Billen, ACV-experte gender en gelijke kansen

Wat moet je doen als je getuige bent van grensoverschrijdend gedrag?

Ongewenst gedrag bestaat in talloze vormen, variërend van conflicten en pesterijen tot discriminatie en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Ongewenst seksueel gedrag gaat van een dubbelzinnige grap tot fysieke inbreuken, maar ook digitaal via ongepaste berichten of foto's.

Het is altijd belangrijk zulk gedrag te melden. Je werkgever is wettelijk verplicht om maatregelen te treffen. Spreek dus zeker je leidinggevende aan. Is je leidinggevende een betrokken partij of is jullie vertrouwensband niet optimaal? Dan kun je ook terecht bij de personeelsdienst. Vergeet niet de vakbondsvertegenwoordigers in je onderneming in te lichten. Zij spelen een belangrijke rol in het aanpakken van ongewenst gedrag.

Sinds 1 december zijn bedrijven met meer dan 50 werknemers verplicht om een vertrouwenspersoon aan te stellen. De vertrouwenspersoon is opgeleid in het omgaan met vertrouwelijke informatie, kan raad geven en bemiddelen.

Je kunt ook een externe preventiedienst inschakelen. Bij de preventieadviseur psychosociale aspecten kun je steeds anoniem terecht voor een gesprek. Meestal gaat het om een vertrouwelijk gesprek of informele interventie, maar je kunt ook een formele tussenkomst aanvragen. Soms geniet je dan ontslagbescherming. Je vindt de externe dienst in je arbeidsreglement of online via www.seed-connect.be. ■

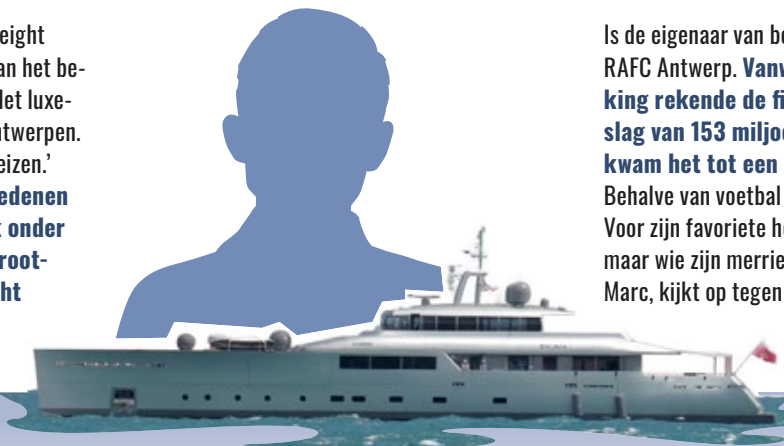
Fernand Huts
2,8 miljard euro

De baas van havenbedrijf Katoen Natie, **berucht om de kwalijke werkomstandigheden**, telde 5,6 miljoen euro neer voor het skelet van een 67 miljoen jaar oude tyrannosaurus rex. Ruim 250 keer zoveel als het gemiddelde netto jaarloon in Vlaanderen.

Eric Wittouck

10,8 miljard euro

Kocht het Amerikaanse afslankbedrijf Weight Watchers met het geld van de verkoop van het bedrijf van zijn grootvader, Tiense Suiker. Het luxe-jacht Exuma liet hij speciaal voor hem ontwerpen. 'Om naar de écht afgelegen plekken te reizen.' Kostprijs: 18 miljoen euro. **Om fiscale redenen woont hij in Monaco. Zijn naam dook onder meer op in de Panama Papers, die groot-schalige belastingfraude aan het licht brachten.**

Paul Gheysens

1 miljard euro

Is de eigenaar van bouwbedrijf Ghelamco en voetbalclub, RAFC Antwerp. **Vanwege vermeende belastingontduiking rekende de fiscus hem in 2020 een extra aanslag van 153 miljoen euro aan, maar uiteindelijk kwam het tot een verrekening van 10 miljoen euro.** Behalve van voetbal houdt Gheysens van paarden. Voor zijn favoriete hengst QR Marc weigert hij elk bod, maar wie zijn merrie wil laten bevruchten door QR Marc, kijkt op tegen een prijskaartje van 8.000 euro.

Interview. Filosoof Ingrid Robeyns maakt komaf met de uitwassen van extreme rijkdom

Kan iemand te rijk zijn?

De allerrijksten op aarde ondermijnen de democratie en richten met hun levensstijl enorme ecologische schade aan. Maar bovenal, verdedigt professor Ingrid Robeyns, verdienen ze zoveel geld eigenlijk helemaal niet. Opvallend: in gesprekken stelde ze vast dat superrijken dat zelf ook vinden.

→ Tekst **Simon Bellens** → Foto **Patrick Post**

Wanneer wordt voldoende meer dan te veel? Volgens Ingrid Robeyns kan niemand met een uitgestrekte gezicht beweren dat hij of zij het verdient om multimiljonair te zijn. Regelmatig levert dat haar een verwijtend 'communist' op. Oneerlijk, vindt ze. Politici en commentatoren die zich blindstaren op haar voorgestelde rijkdomsgrens van tien miljoen euro – of haar persoonlijke morele grens van een miljoen euro – missen de essentie. 'We moeten als samenleving het gesprek aangaan over wat we onaanvaardbare rijkdom vinden.'

Waarom is extreme rijkdom een probleem?

ROBEYNS → 'De meeste mensen vinden een te grote ongelijkheid een probleem. Dan moet je ook de bovenkant van de vermogensverdeling aanpakken. Maar extreme rijkdom is ook een gevaar voor de democratie. Vastgoedhandelaar Cor van Zadelhoff organiseerde voor de afgelopen Nederlandse verkiezingen een etentje met ondernemers waar ze 1,2 miljoen euro ophaalden voor de VVD (rechts-liberale partij van voormalig premier Mark Rutte,

red.). Partijen beweren dat je daarmee geen invloed koopt. Hoe naïef denk je dat burgers zijn? Reken maar dat die ondernemers het privénummer van een minister bellen als ze iets willen.'

'We moeten muren bouwen tussen de sfeer van het geld en van de politiek. Maar je kunt niet alles dichttimmeren. Rijken die invloed willen uitoefenen, huren lobbyisten in, terwijl veel groepen zich dat niet kunnen permitteren. Daarom is het zo belangrijk om het middenveld en burgergroeperingen sterk te houden.'

De levensstijl van de allerrijksten komt met een enorme maatschappelijke kostprijs. De armste helft van de wereldbevolking stoot per persoon gemiddeld jaarlijks 1,4 ton CO₂ uit, de rijkste 1 procent 101 ton.

Ingrid Robeyns werd geboren in Leuven, en werkt als politiek filosoof en econoom aan de universiteit van Utrecht. Ze is een wereldautoriteit in het ongelijkheidsonderzoek. Met haar nieuwe boek *Limitarisme* (De Bezige Bij) zet ze de discussie over extreme rijkdom op scherp.

ROBEYNS → 'Zowel door hun levensstijl – denk aan privéjets of ruimtereizen – als door hoe ze hun geld beleggen, richten superrijken meer schade aan. En vaak ging de verwerving van die rijkdom al gepaard met schade. Oliemaatschappijen zijn extreme voorbeelden, maar heel wat bedrijven hebben een vervuilend productieproces of ondermaatse werkvoorwaarden. Anders zouden de winsten eenvoudigweg niet zo hoog liggen.'

Cruciaal voor uw stelling is dat uiteindelijk niemand extreme rijkdom uitsluitend en volledig aan zichzelf te danken heeft.

ROBEYNS → 'Ongeveer de helft van al het vermogen is geërfd. Daarvan kan geen enkele ontvanger beweren dat die het

verdient. Het aandeel geërfd vermogen steeg in Europa van minder dan 40 procent in de jaren zeventig naar 50 à 60 procent in 2010, en zal de komende jaren nog toenemen. Niet zozeer erfenissen op zich zijn het probleem, wel de zeer ongelijke verdeling ervan.'

'Maar zelfs als rijkdom het resultaat is van hard werk, dan nog hebben toeval, je genetische opmaak, en de samenleving en het gezin waarin je opgroeit een grote rol gespeeld. Er zijn veel meer getalenteerde, hardwerkende mensen dan er multimiljoenairs of plekken aan de top zijn. Bovendien kun je alleen rijk worden dankzij anderen, zoals werknemers, of klanten.'

'Ik ben niet tegen een bepaalde mate van inkomensongelijkheid, maar wel als die grenzeloos is. Is een zakenbankier echt 250 keer meer waard dan een thuisverpleger?'

Voor uw boek *Limitarisme* hebt u superrijken gevraagd of ze hun rijkdom rechtvaardig vinden, en vanaf welke grens ze genoeg hebben.

ROBEYNS → 'Zelf legden ze die grens tussen de twee à vier miljoen voor zichzelf en hun gezin. Er zijn best wat rijken die verveeld zitten met hun eigen geld. Denk maar aan Mackenzie Scott, de ex-vrouw van de Amerikaanse Amazonabaas Jeff Bezos, die haar hele vermogen beloofde weg te schenken, of aan het initiatief TaxMeNow, waarin verschillende superrijken zich verenigen om hogere belastingen te bepleiten. Zelf krijg ik vaak het verwijt dat

ik jaloers ben, maar dat kun je van hen natuurlijk niet zeggen.'

De aftredende Nederlandse minister van Financiën Sigrid Kaag (D66) nodigde u in Den Haag uit voor een gesprek. Heeft Vincent Van Peteghem (CD&V) al gebeld?

ROBEYNS → (lacht) 'Zo snel gaat het niet. Het verbaasde me dat minister Kaag me uitnodigde. We hadden een vertrouwelijk gesprek, daar kan ik niets over zeggen, maar ... (aarzelt) ik denk dat het idee van het limitarisme echt iets is voor de lange termijn.'

Wat verwacht u op de korte termijn van politici en politieke partijen?

ROBEYNS → 'In de eerste plaats verwacht ik dat ze niet plooiën voor lobbyisten en grote geldschietters. Ik hoop ook dat ze dit debat kunnen ingaan met open vizier, zonder meteen 'communist' te roepen. Ik ben geen rabiate antikapitalist, de gemengde economie van *Les Trente Glorieuses* (periode van grote welvaartstoeiname in Europa na de Tweede Wereldoorlog, red.) zou ik niet meteen afschrijven. Maar sindsdien is de ongelijkheid schrikbarend toegenomen.'

'Daarnaast moeten politici over internationale grenzen heen samenwerken om belastingparadijzen te sluiten en de mobiliteit van kapitaal aan banden te leggen. Zolang dat niet gebeurt, kun je geen effectieve vermogensbelasting inrichten.' ■

Melissa Depraetere (voorzitter Vooruit)

'Vermogenskadaster is volgende stap naar faire bijdrage grootste vermogens'

'Extreme rijkdom ondermijnt onze welvaartsstaat en onze democratie. Dan is het aan een sterke overheid om in te grijpen. Wie meer dan een miljoen euro aan effecten heeft, betaalt sinds deze regering al een miljonairsbelasting (0,15 procent, red.) en in afwachting van de internationale minimumbelasting (15 procent op de winst van multinationals met een jaaromzet van 750 miljoen euro, vanaf 2024, red.) voerden we al een soort minimumbelasting in die 300 miljoen euro per jaar opbrengt.'

'Maar we moeten nog meer stappen zetten naar een faire bijdrage van de grootste vermogens. Een grote groep werkenden betaalt te veel omdat een kleine groep vermogenden te weinig betaalt. We hebben nood aan een vermogenskadaster en de opheffing van het bankgeheim, zoals in andere beschaaftde Europese landen. Dan kunnen we de lasten op arbeid verlagen en verschuiven naar vermogensinkomsten.'

'Ook de erfbelasting is aan hervorming toe. De werkende Vlaming betaalt de volle pot, terwijl de grootste vermogens dankzij dure consultants de dans ontspringen. Voor erfenissen tot 250.000 willen we de erfbelasting afschaffen, maar daarboven moet er een progressieve belasting komen.' ■

Eén op de twee werknemers dagelijks blootgesteld aan kankerrisico

Kankerverwekkende stoffen en straling vind je zowat overal, en dus ook op het werk. Steeds meer wordt duidelijk hoe lang de lijst met mogelijke gevaren wel is. Maar hoeveel mensen er op het werk mee in aanraking kwamen, was niet geweten. Tot nu. 'De resultaten zijn schokkend.'

→ Tekst Nils De Neubourg
→ Foto ID/ Frederiek Vande Velde

UV-straling door de zon vormt het grootste kankerrisico op het werk.

Om op de werkvloer het gevaar om kanker op te lopen te beperken, bestaan er al verschillende Europese veiligheidsregels voor gevaarlijke stoffen. Alleen was nog niet geweten hoeveel mensen op het werk eigenlijk dat risico lopen. Dankzij een nieuwe studie is er nu eindelijk een antwoord op die vraag. 'En de resultaten zijn schokkend', zegt Kris Van Eyck.

'Een op de twee werknemers wordt dagelijks blootgesteld aan minstens één kankerrisico', leert Van Eyck uit het onderzoek. Als expert welzijn op het werk bij het ACV zat hij mee in de stuurgroep van het Europese onderzoek. 'Een kwart van de werknemers wordt dagelijks zelfs met twee verschillende kankerrisico's geconfronteerd.' En de gevolgen zijn aanzienlijk. 'In heel de EU spreken we jaarlijks over 100.000 sterfgevallen door beroepsgerelateerde kankers.'

Dankzij het onderzoek van het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk weten we nu ook wat de grootste kankerrisico's op het werk vormen. Op de eerste plaats staat uv-straling door de zon, met dieseldampen op een tweede plaats. Benzeen, kwartsstof (wat vrijkomt bij het verzagen

van steen, beton, composiet ...) formaldehyde, chroom-6 (zoals bij het vervaardigen en lassen van inox), lood en houtstof vervolledigen de morbide top acht.

Nauwelijks erkenning

De harde cijfers van het Europees agentschap staan in scherp contrast met het lage aantal kankers dat in ons land officieel als beroepsziekte wordt erkend. FEDRIS, het Federaal Agentschap voor Beroepsrisico's, erkende in 2022 slechts 155 beroepskankers. Daarvan lag bij 141 gevallen de oorzaak bij asbest, in de veertien andere gevallen lag blootstelling aan houtstof aan de oorzaak. De Stichting tegen Kanker kwam echter in 2018 al met een voorzichtige schatting van jaarlijks 1.850 beroepskankers. Meer dan een tienvoud van het officiële cijfer dus.

Van Eyck: 'De link tussen het werk en het verdict van kanker wordt hier nauwelijks gelegd. Laat staan dat het ook officieel erkend wordt als beroepsziekte. Daarom kennen we de juiste cijfers ook niet. Het Europees onderzoek is het signaal dat we in België beroepsgerelateerde kankers en de oorzaken ervan dringend moeten opvolgen en zo veel mogelijk moeten vermijden.' ■

Studie bevestigt: ploegenarbeid is ongezond

Ploegenarbeid en nachtdiensten zijn niet goed voor onze gezondheid, zo bevestigt nieuw onderzoek van HIVA-KU Leuven en UGent. Maar liefst 67 procent van de ondervraagden geeft aan dat ze geen goed slaappatroon hebben. Nog eens 59 procent geeft aan dat de werkuren een negatief effect hebben op hun fysieke gezondheid. Bij 50 procent wegen de werkuren op het mentaal en sociaal welzijn. Amper 10 procent van de werknemers die deelnam aan de studie geeft aan tot zijn 65ste in zo'n werkritme het werk te kunnen volhouden.

Sinds 2022 kunnen werkgevers onder bepaalde voorwaarden vrijgesteld worden van het doorstorten van een gedeelte van de bedrijfsvoorheffing die wordt ingehouden op het loon van werknemers die ploegen- en nachtarbeid verrichten. Met die maatregel wou de regering meer tewerkstelling creëren.

'We vrezen dat de maatregel niet leidt tot meer tewerkstelling, maar eerder een verschuiving teweegbrengt naar onregelmatige werktijden', stelt Sem Vandekerckhove, wetenschappelijk medewerker bij het HIVA. 'Een pervers neveneffect is dat het werk duidelijk belastender is op het vlak van welzijn en gezondheid van werknemers. Een verstoord slaappa-

troon en onregelmatige werktijden hebben een negatieve invloed op het privéleven van werknemers. Bovendien zijn er negatieve effecten op de werkproducties.'

Pensioenleeftijd

'De cijfers geven nog maar eens aan dat flexibilisering een mantra is geworden dat mensen niet volhouden', is Vandekerckhove stellig. 'De kwaliteit van werk moet omhoog, zeker voor arbeiders. Het onderzoek wijst ook uit dat het beleid de haalbaarheid van de pensioenleeftijd wellicht overschat.' ■

Woordkunstenaar Anna Borodikhina vluchtte als kind met haar ouders voor doodsb bedreigingen en corruptie uit Kazachstan. Ze leefde 22 jaar zonder papieren in België, op zoek naar een plek in de herberg als het ware. Over die moeilijke en lange weg maakte ze haar eigen voorstelling 'Niemandslan'.

Anna Borodikhina

gevat in 5 woorden

Solidariteit

'Op mijn dertiende dreigden we België te moeten verlaten. We leefden hier al tien jaar, spraken de taal, gingen naar school, mijn ouders werkten en mijn broertje en zusje waren hier geboren. Ik vroeg me af waarom ze ons hier niet wilden. Maar er was ook veel solidariteit vanuit onze omgeving. Al mijn klasgenoten en vrienden hebben brieven geschreven omdat ze vonden dat we hier moesten blijven. Ook mijn leerkrachten hebben me altijd beschermd. Ik kon eigenlijk niet mee op buitenlandse schoolreizen zonder papieren, maar ze verzekerden mij altijd dat ze me niets zouden laten overkomen.'

Woorden

'Van het vluchten herinner ik me vooral het onderduiken en slapen in de auto. Mijn ouders wilden niet dat ik nog Russisch sprak, uit angst dat iemand ons zou ontdekken. Ik heb dan selectief mutisme ontwikkeld, een aandoening waarbij je door trauma stopt met praten. Dat heeft enkele jaren geduurd, tot ik een goede band kreeg met een kleuterleerkracht, die me weer aan het praten kreeg. Ondertussen gebruik ik net woordkunst om me uit te drukken op een podium als *slam poet*, theatermaker en muzikante. Ik geef ook creatieve workshops en ben trots op wat ik doe. Ik probeer mensen te vormen en via die weg ook dingen te veranderen.'

Identiteit

'De dag dat ik mijn Belgische identiteitskaart kreeg was een van de gelukkigste uit mijn leven. Ik moest eindelijk niet meer in constante angst leven. Ik heb lang geworsteld met mijn identiteit. Was ik nu Belgisch, Kazachs of Russisch? Ik wist niet waar mijn thuis was en zat in een soort niemandslan, wat heel eenzaam voelde. Vanuit dat gevoel ben ik mijn voorstelling beginnen te maken, wat heel therapeutisch was. Nu weet ik dat 'thuis' veel dingen tegelijk kan zijn en ook verspreid kan liggen. Ik heb er vrede mee dat ik van overal en nergens ben. Ik zie het nu als een verrijking.'

Vluchteling

'Ik was zelf een vluchteling en iemand zonder papieren dus telkens ik hoor dat er niet genoeg opvangplaatsen zijn en mensen op straat moeten slapen, dan breekt mijn hart. Dat zijn mensen die alles achterlaten omdat ze geen andere keuze hebben. Ik zie vluchtelingen als heel krachtige mensen die bewondering en respect verdienen. Ik hoop met mijn eigen verhaal ook mensen te sensibiliseren en hoop te geven.'

Tolerantie

'We hebben in België zo'n kleurrijke, diverse samenleving en ik hoop dat we die kunnen behouden met de nodige tolerantie. Soms ben ik wel bang voor verzuring en verrechtsing, niet enkel op vlak van migratie, maar ook op vlak van vrouwen-, trans- en halebirechten. Ik hoop dat we als samenleving niet achteruitgaan en het bepaalde groepen niet moeilijker gaan maken met minder rechten, kansen en tolerantie.'

→ Tekst Djorven Ariën → Foto Frederik Beyens

WEST-VLAANDEREN

